

Medzinárodná asociácia sudcov – 1. študijná komisia

San Juan, 11. – 16. októbra 1997

Závery

Rôzne osobitné opatrenia zavedené v jednotlivých krajinách na regulovanie zvyšujúceho sa počtu nápadu vecí na súdoch

Členom tejto komisie je zrejmé, že vo väčšine krajín klasický alebo tradičný justičný systém nie je alebo už dlhšie nie je schopný vysporiadať sa so zvyšujúcim sa počtom prípadov prostriedkami, ktoré má k dispozícii (čím vznikajú preťahy). Riešením tohto problému je zlepšenie administratívneho systému súdov.

V dôsledku toho vzniká konflikt na jednej strane medzi ostatnými odvetviami vlády, ktoré viac a viac naliehajú na produktívny súdny systém a na druhej strane súdnictvom, ktoré stráži hlavné princípy a hodnoty, ktoré sú podstatné pre dobrú kvalitu justície.

Prvá študijná komisia je toho názoru, že tieto opačné strany by sa mali viac navzájom počúvať.

Implikáciou pre súdnu moc je, aby ukázala otvorenosť voči reformám potrebným pre jej modernizáciu, pričom je potrebné súčasne zaručiť princípy optimálnej správy justície.

Bolo by skutočne kontraproduktívne oponovať akejkolvek reforme v mene týchto princípov, keď je nutné uznať, že tie isté princípy erodujú neschopnosťou klasického súdneho systému riešiť veci prichádzajúce na súd v rozumnom čase vzhľadom na skutočnosť, že systém ako existuje dnes, nie je schopný zvládnuť stále sa zvyšujúci počet a zložitosť sporov, ktoré je potrebné vyriešiť.

Z toho dôvodu prvá komisia uznáva, že je potrebné pripraviť nové opatrenia, ktoré by našli novú rovnováhu medzi požiadavkami moderného súdneho systému a nevyhnutnosťou zachovania horeuvedených princípov. Hlavným cieľom diskusie o týchto záležitostiach bolo získať informácie z čo možno najväčšieho počtu zdrojov a preskúmať kroky, ktoré prijali iné jurisdikcie a vybrať to, čo bude považované za najvhodnejšie pre všeobecnú platnosť spolu s rešpektovaním pravidiel právneho štátu.

Komisia preskúmala 31 správ z celého sveta a sledovala ich skúsenosti.

Dotazník sa týkal troch osobitných oblastí vybraných z hľadiska manažmentu:

1. Opatrenia na obmedzenie počtu vecí prichádzajúcich na súd (limitovanie vstupu).
2. Zvýšenie počtu vecí vyriešených (zvýšenie výstupu).
3. Urýchlenie procesu riešenia vecí (skrátene času na riešenie).

Bolo samozrejme pridať k tejto oblasti hodnotenie výsledkov prijatého opatrenia. V správach boli obsiahnuté výsledky opatrení, ktoré jednotlivé krajiny prijali na zníženie prietahov a manažment vecí.

Poslednou časťou štúdie bolo preskúmanie účinku všetkých týchto opatrení konzistentne s princípmi justície.

Keď sme skúmali a diskutovali o národných správach, bolo jasné, že zložitosť problémov a ich počet neumožňuje riešiť ich všetky s ohľadom na čas, ktorý bol na diskusiu.

Preto sa komisia rozhodla pokračovať v ďalšom roku o rovnakom predmete a o záležitostiach, ktorých čas neumožnil prediskutovať hlbšie.

Nádeje a obavy súvisiace s opatreniami, ktoré majú byť prijaté na obmedzenie prístupu k súdom a nápad súdov.

Všeobecným názorom bolo, že koncept obmedzenia vstupu ako technika riadenia, je priamo v protiklade k princípu voľného prístupu k justícii.

Takže ak niekto chce zachovať voľný prístup k spravodlivosti, logickým dôsledkom tejto možnosti by bolo, aby sa poskytované zdroje viac alebo menej automaticky zvyšovali v pomere ku zvýšenému nápadu.

Komisia poznamenala, že len v dvoch krajinách v súčasnosti jestvuje systém automatickej regulácie v závislosti od nápadu.

Opatrenia prijímané na obmedzenie počtu vecí prichádzajúcich na súd môžu byť rozdelené do dvoch kategórií. Tie, ktoré sa uplatňujú na prvom stupni a tie, ktoré obmedzujú prístup na odvolacie súdy.

Vo všeobecnosti v mnohých krajinách dlhodobo existujú pravidlá a prax, ktoré sa zameriavajú alebo inak majú vplyv na obmedzenie počtu vecí, ktoré sa riešia:

V trestnom práve napríklad je to právo verejného žalobcu, či začať konanie alebo nie, alternatívne navrhnutím obžalovanému uloženie pokuty („Strafbefehl“), dojednanie, obmedzenie odvolania.

V civilnom práve napríklad ide o predbežné konania, kolkové poplatky, zábezpeka nákladov, požiadavka mať právnik, obmedzenie odvolania a odpustenie odvolania.

Do určitého rozsahu niektoré tieto pravidlá a prax obmedzujú prístup k spravodlivosti.

Na úrovni prvého stupňa sa posledné opatrenia pokúšali ponúknuť (alebo určiť) účastníkom alternatívne spôsoby riešenia sporu (v rôznych formách) bez odmietnutia prístupu k súdu v prípadoch kde tieto alternatívy nie sú úspešné alebo ak ich výsledok nie je akceptovateľný.

Tieto alternatívne systémy by však nemali byť zavedené len samoučelna, ale preto, aby poskytovali uspokojivejší spôsob riešenia sporu než vydanie rozhodnutia, ktoré by malo byť považované za posledný možný spôsob riešenia problému.

Zníženie počtu vecí, ktoré sa riešia na súdoch je nesporne dôležité, ale druhotné. Tento vedľajší účinok závisí od miery v akej verejnosť akceptuje alternatívne riešenie sporov a počtu takto vyriešených vecí.

Komisia v tejto súvislosti vyzdvihla, že je mimoriadne dôležité, aby alternatívne riešenie sporov bolo rovnako akceptované aj právnikmi.

Nemožno očakávať, že právnici prijmú alternatívny systém, ak bude znamenať zníženie ich príjmu.

Zhrnutie návrhov, ktoré by viedli k zvýšeniu výstupu účinného riadenia zdrojov.

Mobilní sudcovia

- sudcovia sediaci sami, riešiaci záležitosti, s ktorými majú skúsenosti (alebo inak obmedzená jurisdikcia)
- väčšia pozornosť venovaná dĺžke času a nákladov v súvislosti s významom veci
- odchýlenie sa od princípu, že strany majú úplnú kontrolu procesu
- sudca musí určiť skutočnosti, ktoré vyžadujú overenie
- filtračný systém na odvolacej úrovni založený na objektívnych kritériách za účelom vylúčenia vecí, ktoré boli vznesené len za účelom odkladu, alebo ktoré sú nezákonné alebo zavádzajúce
- vyššia úroveň pracovníkov pomáhajúcich sudcom
- lepšie využívanie počítačov.

Názorom komisie je, že predtým, než môžu byť prijaté akékoľvek kroky na zlepšenie regulácie nápadu vecí, musia byť hodnotené s ohľadom na ich skutočné účinky na nápad vecí a ich kompatibilitu s princípmi justície. Takisto je potrebné mať systém hodnotenia operácií súdneho systému, štatistický alebo iný, ktorý vždy zachováva nezávislosť sudcu a súdnictva.

Komisia sa zhodla na tom, že súdnictvo musí uznať svoju zodpovednosť voči spoločnosti ale je potrebná mimoriadna opatrnosť v súvislosti s povahou a používaním štatistického hodnotenia, osobitne v súvislosti s individuálnymi sudcami. Je skutočne veľmi dôležité eliminovať akúkoľvek možnosť nepotrebného vonkajšieho tlaku, ktorý by ovplyvnil nezávislosť súdnictva.

Záverom: keďže je nepopierateľné, že celé súdnictvo bude robiť všetko pre to, aby mohlo vykonávať svoju prácu využívajúc všetky svoje schopnosti, je súčasne potrebné a podstatné, aby ostatné zložky štátu poskytovali súdnictvu zdroje potrebné na riadne uskutočňovanie ich práce.